

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-23)

1 ARALIK DÜNYA AIDS GÜNÜ (2023)

AIDS (edinsel immün yetmezlik sendromu) insan immün yetmezlik virüsü (HIV) nedeni ile ortaya çıkan bir hastalıktır. HIV vücudun beyaz kan hücrelerini hedef alarak bağışıklık sistemini zayıflatır. Bu durum bulaşıcı hastalıkların ve bazı kanser türlerinin ortaya çıkmasını kolaylaştırır.¹ AIDS, virüse bağlı gelişen enfeksiyon yanı sıra buna bağlı olarak bağışıklık sisteminin bozulduğu ve fırsatçı enfeksiyonların başladığı dönemlerin tamamını verilen isimdir.²

AIDS nedeni ile tüm dünyada toplam 40 milyon ölüm meydana gelmiş olup, hastalık halen yayılmaya devam etmektedir ve küresel boyutta önemli bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir. Sadece 2022 yılında tahminlere göre 1 milyondan fazla insana virüs bulaşmış, yaklaşık 39 milyon insan HIV ile enfekte olmuş ve 630 bin kişi HIV ile ilişkili nedenlerden dolayı ölmüştür.¹

HIV cinsel ilişki, kan, ortak iğne kullanmak ve anne sütü ile kişiden kişiye bulaşabilirken¹; sosyal yaşamda hasta kişiler ile ilişkilerimiz sorun taşımaz. Çünkü HIV/AIDS:

- ✓ Sosyal öpüşmek
- ✓ Sarılmak
- ✓ Tükürük, göz yaşı, ter
- ✓ Ortak tuvalet kullanımı
- ✓ Ortak tabak kullanımı
- ✓ Hava yoluyla³ bize bulaşmaz.

HIV bulaştığı kişilerde enfeksiyonun evresine göre farklı belirtiler gösterir. Kişiyi virüs bulaştıktan sonra özellikle ilk birkaç ayda virüs daha kolay yayılır. İlk birkaç hafta kişide herhangi bir belirti görülmeyebileceği gibi ateş, baş ağrısı, boğaz ağrısı, döküntü gibi grip benzeri belirtilerle de ortaya çıkabilmektedir. İlerleyen dönemlerde ise kilo kaybı, ateş, ishal gibi belirtiler görülmektedir.¹

Hastalığı tamamen ortadan kaldıracak bir tedavi olmasa da hastalık eldeki ilaçlar ile kontrol edilebilir, kronik bir sağlık sorunu olarak devam edebilir.¹

Virüsün bulaşmasını önlemek en etkili korunma yöntemidir; AIDS'den korunmak için aşağıdaki önlemler yararlıdır:

- ✓ Her cinsel ilişkide prezervatif kullanmak
- ✓ Sünnet olmak (erkekler için)
- ✓ Şüpheli kişilerin HIV için testi yaptırması ile yeni kişilere bulaşmaması için önlem alması.
- ✓ Doktorların önerdiği ilaç ve tıbbi cihazları kullanmak.^{1,4}

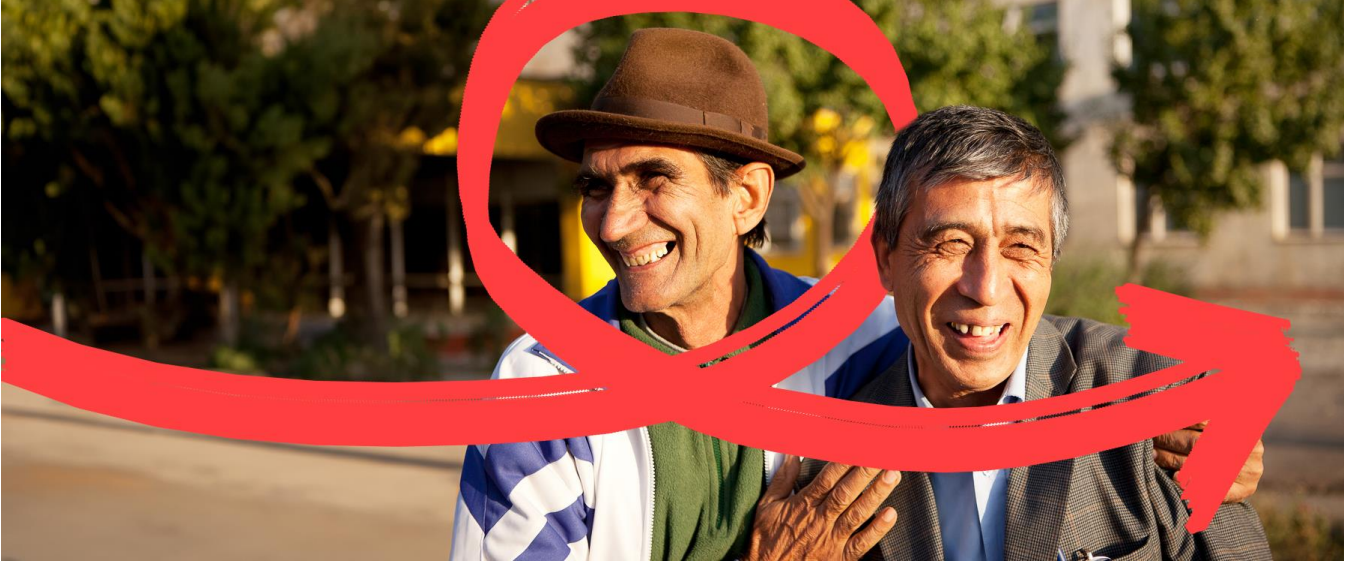
¹ [Internet] [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hiv-aids#:~:text=Human%20immunodeficiency%20virus%20\(HIV\)%20is,cells%2C%20weakening%20the%20immune%20system.](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hiv-aids#:~:text=Human%20immunodeficiency%20virus%20(HIV)%20is,cells%2C%20weakening%20the%20immune%20system.) Erişim Tarihi: 29.11.2023.

² [Internet] [https://www.cdc.gov/nchs/hsu/sources-definitions/aids.htm#:~:text=Acquired%20immunodeficiency%20syndrome%20\(AIDS\)&text=HIV%20disease%20is%20the%20term,immune%20deficiency%20caused%20by%20HIV](https://www.cdc.gov/nchs/hsu/sources-definitions/aids.htm#:~:text=Acquired%20immunodeficiency%20syndrome%20(AIDS)&text=HIV%20disease%20is%20the%20term,immune%20deficiency%20caused%20by%20HIV) Erişim Tarihi: 29.11.2023.

³ [Internet] <https://www.cdc.gov/hiv/basics/hiv-transmission/not-transmitted.html> Erişim Tarihi: 29.11.2023.

⁴ [Internet] <https://www.cdc.gov/hiv/basics/hiv-prevention/protect-yourself-during-sex.html> Erişim Tarihi: 29.11.2023.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-23)

<https://www.who.int/campaigns/world-aids-day/world-aids-day-2023>

Her yıl 1 Aralıkta kutlanan **Dünya AIDS Günü'nün 2023** yılı teması **'(Risk) grupların(ın) liderlik etmesine izin verin'** şeklinde belirlenmiştir. 2030 yılına kadar AIDS'i bitirme amacına ulaşmak için Dünya AIDS günü bir fırsat olarak görülmektedir.⁵ HIV ile yaşayan, etkilenme riski yüksek veya hasta gruplarının HIV ile mücadelede birlikte ve ön saflarda mücadele etmesinin önemi vurgulanmaktadır. Hasta-merkezli halk sağlığı hizmetleri sunabilmek, güven duygusunu sağlamak, mevcut sağlık politika ve hizmetlerinin uygulanmasını izlemek, gerekli yenilikleri ortaya çıkarabilmek ve hizmet/bakım konusunda sorumlu kişi/kurumları uyarmak, görevlerini yapmaya davet etmek konusunda başarılı olmak için bu hasta/yüksek risk gruplarının bir araya getirilmesi önemlidir.⁷

Öte yandan, hasta/yüksek risk grupları bu tür bir liderlik yapmak için gerekli parasal destekten yoksun, yeterli kapasitede olmayabilir; idari ve yönetsel sorunlar ile karşılaşabilir ve sivil toplum ve marjinal grupların hakları konusundaki eksiklikler nedeniyle HIV enfeksiyonlarından korunma ve tedavi konusunda beklenen gücü gösteremeyebilir. Hasta/yüksek risk gruplarının küresel anlamda HIV ile mücadele ön saflarda görev alabilmeleri ile AIDS'in yok edilmesi konusunda destek verebilmesi için bu tür engellerin kaldırılması gerekli görülmektedir.⁷

Bu nedenle, 2023 Dünya AIDS Günü AIDS hasta/yüksek risk gruplarını önleme ve tedavi çalışmalarında aktif görev almak in desteklemek ve yaptıklarını görülebilir kılmak ana tema olarak belirlenmiştir.⁷

"AIDS'e son vermek olasıdır ve yapabiliriz. AIDS'i bitirmeye giden yok hasta/yüksek risk topluluklarının bu çalışmalarda ön saflarda yer alması ile mümkündür"

(Winnie Byanyima UNAIDS)

⁵ [Internet] <https://www.who.int/campaigns/world-aids-day/world-aids-day-2023> Erişim Tarihi: 29.11.2023.

⁷ [Internet] <https://www.unaids.org/en/2023-world-aids-day> Erişim Tarihi: 29.11.2023.